

Да ли је имигрант трајно стање

Замисли то као неизлечиву болест коју можеш да добијеш само ако напустиш свој крај – наводи Давид Албахари у књизи „Дијаспора и друге ствари“

У једном од својих интервјуа амерички писац Сол Белоу говорио је о потреби да „средњи рачуње“ пре него што заувек оде с овог света. Говорећи о процесу прилагођавања на Америку, испричао је како је плакао на очевој сахрани и како му је тада пришао брат и рекао му да престане да се понаша као имигрант.

Гледајући тај интервју наш писац Давид Албахари пренуо се јер је он, живећи у Канади, непрестано размисљао о томе колико дуго си имигрант, односно када имигрант престаје да буде имигрант.

Белоу није имигрант. Рођен је 1905. у Канади, две године након што се његова породица доселила из Русије, али живео је у имигрантској породици и касније је често писао о имигрантима у својим причама и романима. Породична анегдота коју је испричао дотакла је само средште мога бића преобразивши се у питање да ли је потпуно кидање породичних нити, дакле смрт родитеља, предуслов да се деца ослободе имигрантског баласта – записао је Давид Албахари у књизи „Дијаспора и друге ствари“ коју је недавно објавила „Академска књига“. У књизи су сакупљени пишчеви текстови писани за „Новине“ и „Ми магазин“ из Торонто, „Кипобран“ и „Geist“ из Ванкувера и разне часописе у Србији, Словенији и Хрватској.

Албахари је направио анкету и питао своје познанике шта мисле о томе колико траје имигрантско осећање. Ако се осећају као Канађани, зашто се тако осећају; ако не, зашто не. Први одговор је гласио: „Бићу имигрант све док ме такви као ти буду запиткивали да ли се осећам као имигрант“. Неко други је приметно: „Имигрант је трајно стање. Он стално долази, никада се не враћа“. Познаница је навела: „Имигрант није стварна особа, она је особа у особи. Само је у својој души човек оно што заиста јесте и стога свако од нас имиграната може да буде оно што јесте само када је

Мића Поповић, „Гвозден одлази“, 1979

сам. Чим се нађе са другима, макар то било и у завичају, имигрант може да буде само имигрант. Замисли то као неизлечиву болест, углавном добродушну, коју можеш да добијеш само ако напустиш свој крај“. Испоставило се, наводи писац, да нико од његових познаника, иако више од 20 година живе у Канади, није доиста себе сматрао Канађанином.

У књизи помиње и човека који је као трогодишњак дошао у Канаду и никада се није осећао као имигрант, није чак знао ни матерњи језик својих родитеља. Али када су му умрли отац

и мајка одједном је почео да говори „ми, имигранти“ и „морамо да се држимо заједно, иначе ће нас Канађани појести за доручак“.

– Док је за неког смрт родитеља предуслов да се ослободи имигрантске љутуре, за овог човека је смрт родитеља средство за обнову стварног идентитета. Један дубоко емотиван догађај је у њему пробудио жељу за што већом идентификацијом са оним што је управо изгубио. Обишао је земљу својих предака иако је раније говорио да га ништа у земљи са њом не занима – примећује Албахари.

Он запажа да што више усељеник презири своју нову околину, таласи носталгије постају све јачи. Усељеник се на крају налази „у води која је довољно плитка да се не удави и довољно дубока да не може да стоји на дну“. Он омаловажава нову земљу и преувеличава старе успомене.

Досељеник, такође, одбацује помињао о било каквом мењању.

„Готово свако од досељеника сматра да је свет северноамеричких вредности изопачен и да их једино инсистирање на непромењивости спасава од тоњења у мрачне дубине немилосрдног тржишног капитализма. Остати исти у том свету значи задржати вредности претходног света, макар се оне претварале у сплет нестварних маштарија. Живети у сећањима значи веровати у могућност да претходни део живота није стварно окончан и да је чак могуће – једном, у некој недефинисаној будућности – вратити се и наставити га. Бити исти, како ми је рекао један наш човек, значи бити жив“, пише Давид Албахари.

Један његов пријатељ уочио је да је брат Сола Белоуа с почетка приче испуцао у много већој мери имигрант него сам Белоу.

– У свом настојању да не буде имигрант, брат пориче један сасвим природан чин, то јест плач над гробом управо преминулог оца. На неки начин, слично Русу који је нишао код догопеда да би изгубио нагласак, брат постаје пародија

себе, односно пародија особе која бежи од свог имигрантског идентитета. У жељи да што пре постане нешто друго, он само појачава оно од чега жели да побегне, односно његово понашање је у већој мери имигрантско од понашања Сола Белоуа који се препушта природном осећању туге због губитка родитеља – наводи писац.

Помиње и сцену којој је присуствовао, а у којој наш лекар од пет-шест година тражи од мајке, на енглеском, да му спреми нешто да поједе. Упитано га је зар не уме то да каже на српском и тада су почеле да сејају муње у мајчиним очима.

Где су деца тамо је језик

– У Калгарију свако окупљање нашег света значи да ће један део разговора бити посвећен језику. Може то да буде нечија слава или рођендан, венчање или сахрана – језик ће у неком дошкљу стрпљиво чекати да почне разговор о њему. Језик зна да ће се то десити брзо уколико у друштву има мале деце. Тамо где нема деце језик ће спорити да доби на ред, можда чак и неће бити поменут, али језик се због тога не секира. Тамо где нема деце језик је у том случају осуђен на одумирање; никакав разговор не може то да промени, навео је Албахари.

Давид Албахари

– Зашто би он уопште, љутито је рекао, морао да зна српски. Српски ће му само стварати проблеме и подсећати га да је имигрант и све што ће од њега добити биће комплекс ниже вредности. Што мање зна српски, брже ће постати прави Канађанин, казала је мајка. Рекао сам да је то најсметљивија ствар коју можемо да урадимо детету јер га тиме лишвамо корена. Није он дрво, сикнула је мајка, па да има корење. Уосталом, боље да је птица и да може да лети, него и да је буква која не може да се макне са места – наводи Албахари.

У књизи о дијаспори писао је и о томе зашто је наглас грцао слушајући канадску химну на приредби своје ћерке, о опрштају од Балкана, идентитету, својим романима и мотиву носталгије у њима, групи Дел Арно банд у чијој музици проналази себе и Земуну који је постао митско место његовог живота и његове прозе.

Мирјана Сретеновић